

XXVI.

DECRETUM CITATIONIS TESTIUM SEPTIMAE MANUS
AB ORATRICE INDUCTORUM

Revmus *N.*, Iudex instructor in causa ..., audito vinculi defensore, testes septimae manus a muliere oratrice inductos, examini iudiciali subiici mandat, et ideo ad rem citari; videlicet:

1. *N.* (ex. gr. patrem eiusdem oratricis).
2. *N.* (matrem, etc.)
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...

Datum ..., die ...

L. ✕ S.

N., Iudex instructor.
N., actuarius.

Allegentur litterae testimoniales quae obtentae sunt circa testium excutiendorum fidem et probitatem.

Fiant schedae citatoriae, in forma simili ac pro partibus, mutatis mutandis; et similiter fiat intimatio.

XXVII.

IUDICIALE EXAMEN TESTIS N. AB ORATRICE INDUCTI

Sessio ...

Serventur formae ut pro examine oratricis. Iudex testi defert iusiurandum, iuxta formulam sub n. XVIII, et reserat schedam exhibitam clausam a defensore vinculi, et continentem interrogatoria, quae deinde proponit.

Ad generalia: 1. Testis interrogetur circa nomen, cognomen, nomen patris, originem, aetatem, religionem, conditionem, domicilium (urbem, viam, paroeciam), locum hodiernae commorationis.

2. An sit consanguineus vel affinis alterutri coniugi, et quo gradu?

3. Quo ex tempore, qua occasione et quomodo noverit coniuges *N.* et *N.*?

Ad specialia: 4. An perspectam habeat religionem et honestatem eorumdem coniugum, ac propterea an testis putet unum alterumque vera dixisse; vel saltem eos habeat incapaces peierandi, neque in sui favorem, et in re tam gravi de qua agitur?

5. An sciat utrum coniuges, de quibus est sermo, sese libera voluntate et mutuo affectu copulaverint?

6. Quanam fuerint signa mutui amoris, tam ante matrimonii celebrationem, quam in ipso die celebrationis, ac postea?

7. An sciat utrum condormierint et matrimonium consummaverint?

8. An sit instructus qua de causa consummare nequiverint? (Utrum, ex. gr., ex defectu veri consensus in matrimonium, aut ex vi et metu in eodem ineundo, aut ex aversione et odio exortis inter sponso in ipso vitae coniugalis initio, aut ex impotentia sive absoluta sive relativa, vel ex aliis quibuslibet causis?).

Nota. — Iudicis et defensoris vinculi officium erit aptis interrogationibus e testium ore colligere, cuinam causae asserta inconsummatio tribuenda sit, et perquirere de *indiciis et praesumptionibus* quae ad comprobendam inconsummationem conferre possint, iuxta *Regulas*, cap. XII.

9. An et quid coniuges experti sint, ut impedimenta ad consummationem perficiendam amoverent?

10. An inter eos lites exstiterint, et alter alterum male habuerit?

11. Quae fuerit causa vel occasio mutati animi et sensus unius erga alterum?

12. Quanto tempore simul cohabitaverint, et quis primus alterum deseruerit?

13. Quanam sit fama tam apud testem, quam apud alios de asserta inconsummatione?

14. An testis noverit alios sive ex parte oratricis, sive ex parte viri, qui sint de re instructi, et in hoc processu deponere possint?

15. An sciverit quando pars oratrix consilium ceperit petendi a Summo Pontifice dispensationem super rato, sed non consummato, et a quonam hanc Summi Pontificis facultatem didicerit?

16. An sit possibilis coniugum reconciliatio?

17. An testis habeat aliquid addendum, supprimendum, corrigendum, variandum?

Tum iudex integram depositionem editam a coniuge qui testem induxit, eidem testi legere faciat, ac petit:

18. An asserta in coniugis depositione veritati respondere in omnibus censeat?

Quodsi iudici non videatur opportunum integram legi coniugis depositionem, se gerat iuxta *Regulas*, n. 68, § 2.

Dein testi leguntur omnia quae actuarius de iis quae ipse viva voce testatus est, scripto redegit, ac rogatur:

19. An haec relatio responsiones redditas plene contineat?

20. Petitur ut praestetur iusiurandum de veritate dictorum et de secreto servando, iuxta formam (cf. supra, n. XX).

Ac praestito iureiurando, subscribunt testis, iudex, defensor vinculi et actuarius.

L. ✠ S.

N., testis.

N., Iudex instructor.

N., defensor vinculi.

N., actuarius.

Simili modo agendum est quoad ceteros testes septimae manus, et alios qui producuntur vel ad instantiam partis, vel *ex officio*.

XXVIII.

IUDEX OBSTETRICES, VEL MEDICOS,
ET MATRONAM AD CORPORALEM UXORIS ORATRICES INSPECTIONEM
EX OFFICIO DESIGNAT

Die ..., mense ..., anno ..., in processu super matrimonium quod contenditur ratum et non consummatum inter N. et N.

Revmus N., Iudex instructor, audito defensore vinculi, decrevit: Procedatur ad legalem inspectionem corporis mulieris N., uxoris oratricis; et ad hoc eligantur, prout praesenti decreto eliguntur, in obstetrices N. et N. (vel in peritos medicos N. et N.); in matronam N.

Idque eis notificetur, et moneantur ut die ..., mense ..., hora ..., se sistant in aedibus..., via ..., n. ..., ad memoratam inspectionem peragendam, iuxta C. I. C. et *Regulas* S. C. de disciplina Sacramentorum, diei 7 maii 1923.

Quod tum praefatae N., mulieri oratrici, tum defensori vinculi significetur.

L. ✠ S.

N., Iudex.

N., actuarius.

Quod spectat ad ipsam inspectionem mulieris peragendam necne, cf. *Regulas*, nn. 84-86.

Quoad qualitates requisitas in eligendis obstetricibus vel peritis, cf. *ibid.*, nn. 87-89; et quoad qualitates matronae, *ibid.*, n. 91.

Item, mutatis mutandis, editur decretum deputationis pro duobus peritis ad inspiciendum virum, si casus ferat.

XXIX.

IUSIURANDUM AB OBSTETRICIBUS, VEL MEDICIS,
ET A MATRONA PRAESTANDUM

Iudex obstetrices, vel peritos, ac matronam moneat de iurandi gravitate, praesertim in huiusmodi processibus, iuxta ea quae in *Decreto* significantur.

Deinceps obstetrices, vel praefati medici, iusiurandum praestant, tactis s. Evangeliiis, sequenti formula, mutatis mutandis:

Ego N., deputata ut obstetrix *ex officio*, ad peragendam peritiam canonicam super muliere N., iuro me commissum officium fideliter obituram, eaque omnia exquisituram et deducturam, quae, per experimentum iuxta medicae artis principia absolutum, ad admittendam aut excludendam matrimonii consummationem conferre censeam; servatis praesertim praescriptionibus *Regularum* S. C. de disciplina Sacramentorum, diei 7 maii 1923, cap. XIII; et tam in scripta relatione, quam in orali interrogatorio, omnia exposituram iuxta veritatem; necnon secretum servaturam. Sic me Deus adiuvet, etc.

Pariter, tactis s. Evangeliiis, matrona iurat:

Ego N., designata *ex officio* ut adstem corporali inspectioni mulieris N., iuro me officium meum fideliter impleturam, observando potissimum praescriptiones *Regularum* S. C. de disciplina Sacramentorum, diei 7 maii 1923, cap. XIII, ac praesertim curaturam ne fraus committatur, atque ut pudoris leges sartae et tectae servantur; necnon in orali interrogatorio omnia exposituram iuxta veritatem, et secretum servaturam. Sic me Deus adiuvet, etc.

De iis quae in peragenda inspectione servari debent, ac de ratione eiusdem inspectionis exsequendae, confer *Regulas*, nn. 91 et 93.

Si vero iudex dubitet de sufficienti instructione obstetricum, adhibeat peritum medicum qui easdem ad rem instruat.

Inspectionem obstetrices vel periti seorsim singuli exsequi debent, servatis *Regulis*, n. 93.

Peracta inspectione, pariter singuli seorsim relationem factae

inspectionis et suam sententiam scripto consignent, in attestatio-
nibus tradendis intra terminum a iudice praefinitum, et quae actis
integrae allegandae erunt.

Iudex autem designat locum, diem et horam ad orale examen
peritorum et matronae.

XXX.

ORALE EXAMEN PERITI VEL OBSTETRICIS

Anno, coram Iudice, adstantibus, comparuit D. N. (*ut in aliis
sessionibus; cf. initium examinis uxoris oratricis, mutatis mutandis*).

Iudex instructor, perito vel obstetrici iterum delato, si ita
existimet, iureiurando de veritate dicenda, reserat schedam obsi-
gnatam, ubi continentur articuli concinnati a defensore vinculi,
quos hic praesertim eruerit ex relationibus ab iisdem peritis exhi-
bitis, iuxta generales et peculiare circumstantias et difficultates,
quae in casu actualis inspectionis sunt quidem animadvertendae.

Eiusmodi autem articuli, praeter eos qui in schemate infra no-
tantur, desumi debent ex vulgatis a Sancta Sede Instructionibus,
seu ex Instr. S. C. Concilii, *Cum moneat glossa*, diei 22 augusti 1840;
ex Instr. S. C. S. Off., *Iudex ad hoc deputatus*, a. 1858; et ex Instr.
eiusdem S. O. (ad Episcopos Rituum Orientalium), *Quemadmodum
matrimonii foedus*, an. 1883, tit. VI, art. 5; atque ex consulto viri
periti, pro difficultatibus alicuius peculiaris casus.

Praemissis interrogationibus generalibus, iudex dictos articulos
perito seu obstetrici exhibet, qui esse poterunt ut sequitur; quibus
ex officio alios, prout casus ferat, adicere debet, attentis etiam dubiis
et ambiguitatibus, quae ex ipso interrogatorio emergerint.

1. An perito aliqua sit necessitudo cum muliere inspecta, vel
eius viro?

2. Quo tempore et quomodo eos noverit?

3. An sub vinculo iurisiurandi confirmet per omnes partes
relationem, quam de corporali mulieris inspectione scripto exa-
ravit?

4. An in eadem relatione aliquid addendum habeat, vel corri-
gendum, vel mutandum?

5. An peritus tum physicam inspectionem, tum etiam rela-
tionem seorsim ab altero perito confecerit?

6. An mulier balneo subiecta fuerit aquae tepentis, et quanto
tempore?

7. Qua via et ratione peritus in peragenda inspectione proces-
serit?

8. An idem peritus signa, ab arte tradita, integritatis aut cor-
ruptionis mulieris inspexerit in casu?

9. Quibus potissimum argumentis sententia a perito prolata
innitatur?

10. An exstet aliquod dubium fraudis, praesertim an praesidia
artis medicinalis callide adhibita fuerint ad integritatem simu-
landam?

11. An mulier aliquo morbo vel defectu vel anomalia labora-
verit, quae influxum habere potuerint in coniugales relationes, et
quidem ipso tempore cohabitationis cum viro; et utrum curari
queant, an non?

12. (*Si casus adsit*). Quomodo conciliari possit sententia periti
cum contraria opinione alterius periti vel doctoris, vel cum con-
traria assertione unius vel utriusque coniugis (*quae perleguntur*)?

Nota. Relationes sive ab obstetricibus sive a medicis confectas
iudex alterius periti examini subiicere poterit, si id opportunum
existimaverit, et aliter se gerere iuxta *Regulas*, n. 93, § 2.

13. Quidnam peritus perspexerit de generali corporis constitu-
tione mulieris oratricis, de eiusdem temperamento et de statu psy-
chico?

14. An et quae ab eadem muliere sciverit ad rem facientia?

15. (*Si casus ferat*). An peritus aliquid sciverit de statu phy-
sico alterius coniugis, scilicet viri conventi, quod ad rem pertineat:
et an eiusdem periti sententia reapse corroboretur, aut infirmetur,
notitiis, quae in processu comparatae sunt de eiusmodi statu viri
(*quae ideo leguntur*)?

16. Cuinam causae peritus assertam inconsummationem censeat
esse tribuendam in casu?

17. An et quaenam alia sint experienda ad veritatem dete-
gendam?

18. An, praemissa lectura depositionis, peritus aliquid habeat
addendum, minuendum, corrigendum, mutandum?

Praestito iureiurando de veritate dictorum et de secreto ser-
vando, sequuntur subscriptiones, ut de more.

XXXI.

ORALE EXAMEN MATRONAE

Serventur formae ut pro orali examine peritorum, mutatis mutandis.

Post rursus praestitum, si iudici videatur, iusiurandum de veritate dicenda, et post interrogationes generales, sequuntur quaestiones speciales, praesertim:

1. An matrona inspectioni ininterrupte adstiterit?
2. An et quomodo balneum paratum et adhibitum fuerit? quanto tempore in eo uxor permanserit?
3. An officium suum medici vel obstetrices, servatis modestiae legibus, et iuxta normas eisdem statutas, diligenter expleverint?
4. Utrum ulla fraus aut deceptio locum habere potuerit?
5. An matrona aliquid habeat de re animadvertendum?
6. An aliquid habeat addendum, suppressendum, corrigendum, variandum?

Si balneum adhibitum non fuerit, secunda interrogatio, uti patet, est omittenda.

Emissio iureiurando de veritate dictorum et de secreto servando, fit subscriptio.

XXXII.

DE VIRI INSPECTIONE

Quatenus viri inspectio requiratur (ad normam *Regularum*, n. 84, § 2), duo medici *ex officio* deputari debent, qui, praestito duplici iureiurando, de munere fideliter adimplendo et de secreto servando (ut dictum est pro obstetricibus, vel medicis, quoad mulieris inspectionem, mutatis mutandis), a iudice moneantur ut singuli seorsim inspectionem viri, servata honestate, perficiant, et perscrutentur ea quae in *Regulis*, n. 95, adnotantur.

Expleta inspectione, singuli seorsim relationes scripto consignent et iudici exhibeant, quae in actis integrae inseruntur, et ex quibus defensor vinculi suas expromit interrogationes.

Fit autem orale examen singulorum medicorum, in quo, si iudici videatur, post rursus praestitum iusiurandum de veritate dicenda, et post interrogationes generales, proponendae sunt quaestiones pe-

culiaries, prout eruuntur ex Instructionibus a Sancta Sede typis editis, quae supra memoratae sunt, n. XXX, iuxta casus adiuncta.

In genere prae oculis habendae sunt quae sequuntur, ex *Regulis* cit., n. 95:

1. An medicus licitis quidem et honestis praesidiis usus fuerit?
2. Quaeenam argumenta vel indicia repererit, quae virilem potentiam adstruant, aut potius excludere videantur?
3. An vir aliquo morbo et quonam laboraverit, qui influxum in coniugales relationes habere potuerit?
4. Utrum eiusmodi morbus iam diu invaluerit, vel sit recens; naturalis vel acquisitus; curabilis absque salutis periculo, an non?

Et ad veritatem detegendam iudex, audito defensore vinculi, cuncta experiatur, ad normam *Regularum*, et ut adnotatum fuit in examine peritorum pro mulieris inspectione, congrua congruis referendo.

Demum, post delatum iusiurandum de veritate dictorum et de secreto servando, sequitur de more subscriptio.

XXXIII.

CONCLUSIO INSTRUCTIONIS PROCESSUS

In processu super matrimonio quod contenditur ratum et non consummatum inter *N.* et *N.*

Interrogatis tum partibus, quae responderunt se nihil aliud habere quod deducant; tum defensore vinculi, qui declaravit sibi nihil amplius inquirendum superesse;

Perpensis omnibus actis, partium, testium ac peritorum depositionibus, relationibus et adnexis documentis;

Cum causa, attentis personarum ac rerum adiunctis, satis instructa sit, Iudex decernit clausam esse instructionem processus, et omnia acta, in authentico exemplari, una cum *voto scripto Illmi ac Revmi Episcopi*, et *defensoris vinculi*, transmittenda esse ad S. C. de disciplina Sacramentorum.

Ex aedibus..., die...

L. ✕ S.

N., Iudex.

N., actuarius.

Votum autem defensoris vinculi, nisi agatur de re evidenti, ne adstipuletur parti dispensationem postulanti, sed difficultates mo-

veat, quae tum quoad ordinem processualem, tum quoad quaestionis meritum, refragantur, quamvis sophisticis argumentationibus non sit indulgendum.

XXXIV.

TESTIFICATIO DE AUTHENTICITATE EXEMPLARIS ACTORUM

Facta collatione praesentis actorum exemplaris cum omnibus actis et documentis originalibus existentibus in archivo huius Tribunalis, testor ego infrascriptus constare de fidei transcriptione et integritate eiusdem exemplaris, quod transmittitur ad S. C. de disciplina Sacramentorum.

Datum ..., die ...

In fidem, etc.

L. ✠ S.

N., Iudex.

N., actuarius.

INDEX

PARS PRIMA

DE CONSTITUTIONE TRIBUNALIS

	<i>Pag.</i>
CAPUT	
I..... De Officiali	7
II..... De iudicibus synodalibus	8
III... De auditoribus	9
IV.... De tribunali collegiali	10
V..... De promotore iustitiae et vinculi defensore	11
VI ... De notario	12
VII... De cursore et apparitore	13
VIII. De iureiurando tribunalis	14

PARS SECUNDA

DE PROCESSU

I..... De libello litis introductorio	17
II.... De petitione orali	21
III... De sessionibus	22
IV.... De admissione libelli	25
V..... De reiectione libelli	26
VI.... De actu procurae	27
VII.. De gratuito patrocinio	27
VIII. De citatione	29
IX.... De traditione et relatione citationis	31
X.... De citatione contumacis	32
XI.... De decreto contumaciae	33
XII.. De citatione per edictum	34
XIII. De litis contestatione	35
XIV. De dissentione in dubiorum concordatione	37